KETVIRTO METŲ KETVIRČIO BUHALTERIO DARBAI

◆Liko paskutinis šių metų ketvirtis. Nors privalomų darbų, be tų, kurie turi būti atliekami kas mėnesį (mėnesio deklaracijų pateikimas ir mokesčių sumokėjimas), yra ne tiek daug, tačiau tai nereiškia, kad buhalteriui reikia mažiau dirbti. Apžvelkime pagrindinius buhalterio darbus.

PIRMASIS KETVIRTOJO KETVIRČIO MĖNUO – SPALIS

Iki spalio 1 dienos įmonės privalo pateikti užpildytą *deklaracijos FR0516 formą ir jos FR0516A priedą*. Metinę PVM deklaraciją pateikia tie PVM mokėtojai, kurie, pasibaigus kalendoriniams metams ir nustačius jų faktinius rodiklius, Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo VIII skyriuje nustatyta tvarka turi patikslinti PVM atskaitą. Formos yra patvirtintos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2022 10 07 įsakymu Nr. VA-77 „Dėl Metinės pridėtinės vertės mokesčio deklaracijos FR0516 formos ir jos priedo FR0516A formos ir jų užpildymo taisyklių patvirtinimo“.

Jeigu metinėje PVM deklaracijoje apskaičiuojama papildomai mokėtina PVM suma, ji privalo būti sumokėta ne vėliau kaip iki PVM deklaracijos pateikimo termino pabaigos.

Metinę PVM deklaraciją privalo pateikti:

1. Pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) mokėtojai (įskaitant fizinius asmenis), kurie deklaruojamais ataskaitiniais kalendoriniais metais vykdė mišrią veiklą ir įsigytų prekių bei paslaugų (įskaitant ilgalaikį materialųjį turtą, kurio PVM atskaitos tikslinimui netaikomos PVM įstatymo 67 straipsnio nuostatos) pirkimo (importo) PVM paskirstė PVM įstatymo 60 straipsnyje nustatyta tvarka proporcingai, turi patikslinti PVM atskaitą, perskaičiuodami PVM atskaitos procentą pagal faktinius kalendorinių metų, kurių metinė PVM deklaracija teikiama, rodiklius.

2. PVM mokėtojai (įskaitant fizinius asmenis), kurie įsigytą (pasigamintą) nekilnojamąjį pagal prigimtį daiktą (įskaitant pastatų (statinių) esminius pagerinimus) ir kitą ilgalaikį materialųjį turtą, kurio PVM atskaitos tikslinimui taikomos PVM įstatymo 67 straipsnio nuostatos, naudojo ne tik PVM įstatymo 58 straipsnio 1 dalyje nurodytai veiklai vykdyti ir šio turto pirkimo (importo) PVM buvo paskirstytas PVM įstatymo 60 straipsnyje nustatyta tvarka proporcingai. Pagal PVM įstatymo 67 straipsnio nuostatas tikslinama įsigyto kito ilgalaikio turto, kurio nusidėvėjimo normatyvas pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo (toliau – PMĮ) 1 priedėlį yra 4 ir daugiau metų, pirkimo (importo) PVM atskaita. PVM atskaita turi būti tikslinama šiame papunktyje nurodyto ilgalaikio materialiojo turto: nekilnojamojo pagal prigimtį daikto, įskaitant pastato (statinio) esminį pagerinimą, – 10 metų, kito ilgalaikio materialiojo turto – 5 metus, skaičiuojant nuo to mokestinio laikotarpio, per kurį buvo įtraukta į PVM atskaitą to įsigyto, pasigaminto turto ar atlikto pastato esminio

pagerinimo pirkimo PVM suma. PVM mokėtojai metinėje PVM deklaracijoje turi deklaruoti apskaičiuotą šio turto (įskaitant pastato (statinio) esminį pagerinimą) PVM atskaitos metinę tikslinimo sumą, perskaičiavę metinę ilgalaikio materialiojo turto PVM atskaitos sumą pagal faktinius deklaruojamų ataskaitinių kalendorinių metų rodiklius, reikalingus PVM atskaitos procentui nustatyti.

3. PVM mokėtojai, kurių įsigyto (pasigaminto) nekilnojamojo pagal prigimtį daikto (įskaitant pastatų (statinių) esminius pagerinimus) ir kito ilgalaikio materialiojo turto, nurodyto PVM įstatymo 67 straipsnyje, pirkimo (importo) PVM ar jo dalis buvo įtraukta į PVM atskaitą, o deklaruojamais ataskaitiniais kalendoriniais metais šis turtas buvo faktiškai naudojamas tik PVM neapmokestinamai veiklai vykdyti, metinėje PVM deklaracijoje turi patikslinti tokio ilgalaikio turto deklaruojamų kalendorinių metų metinę PVM atskaitos sumą.

4. PVM mokėtojai, fiziniai asmenys, kurie ekonominei veiklai buvo priskyrę įsigytą ilgalaikį materialųjį turtą (ar jo dalį) ir šio turto pirkimo (importo) PVM ar jo dalį, tenkančią ekonominei veiklai priskirtai turto daliai (procentais), įtraukė į PVM atskaitą, o deklaruojamais ataskaitiniais kalendoriniais metais ekonominei veiklai faktiškai naudojo kitokią (mažesnę ar didesnę), negu buvo deklaruota, šio turto dalį (procentais), metinėje PVM deklaracijoje turi patikslinti metinę minėto turto PVM atskaitos sumą (ar jos dalį).

2026 M. GPM REFORMA: METŲ PABAIGOJE SVARBUS BENDRAS PAJAMŲ VAIZDAS

Nuo 2026 m. taikoma 20, 25 ir 32 proc. progresija: 20 proc. – nustatytai metinių pajamų daliai, ne didesnei kaip 36 VDU, 25 proc. – daliai nuo 36 iki 60 VDU, 32 proc. – daliai, didesnei kaip 60 VDU. 2026 m. 36 VDU yra 83 237,40 Eur, o 60 VDU – 138 729 Eur. Esminė praktinė naujovė – riboms nustatyti sumuojamos ne vien darbo pajamos, bet ir įstatyme nurodytos kitos pajamos, tarp jų – individualios veiklos, tantjemų, atlygio valdymo organų nariams, tam tikrų autorinių sutarčių ir MB vadovų pajamos.

Darbdavys paprastai išskaičiuoja GPM pagal išmokėjimo metu turimus duomenis, tačiau galutinė metinė prievolė gali paaiškėti gyventojui deklaruojant pajamas. Todėl didesnes pajamas gaunantiems darbuotojams verta iš anksto paaiškinti galimos nepriemokos riziką, o buhalteriui – tiksliai atskirti išmokų rūšis ir kodus.

Dar viena 2026 m. aktualija: darbdavio darbuotojo naudai sumokėtų papildomo savanoriško sveikatos draudimo įmokų neapmokestinimas ribojamas iki 350 Eur sumos per mokestinį laikotarpį ir kartu darbuotojui apskaičiuotų su darbo santykiais susijusių pajamų riba negali viršyti 25 proc. Metų pabaigoje reikia tikrinti sukauptą metinę sumą, o ne vien atskiros mėnesio įmokos dydį.

ANTRASIS IR TREČIASIS KETVIRTOJO KETVIRČIO MĖNESIAI – LAPKRITIS IR GRUODIS

Paskutiniai metų mėnesiai būna ne mažiau intensyvūs: vadovai jau laukia preliminaraus metų įmonės veiklos rezultato, galvoja, kokiomis mokesčių lengvatomis dar galima pasinaudoti, ir pan. Paskutinis mėnuo – tai švenčių mėnuo, todėl dažnas klausimas buhalteriams – dovanų darbuotojams ir verslo partneriams mokestinės pasekmės.

Taip pat reikia nepamiršti, kad metų pabaiga yra laikas, kai turi būti ***peržiūrėta*** ir, jeigu reikia, ***atnaujinta įmonės apskaitos politika***. 7-asis VAS nustato, kad apskaitos politika – apskaitos principai, apskaitos metodai ir taisyklės, skirti ūkio subjekto apskaitai tvarkyti ir finansinėms ataskaitoms sudaryti. Apskaitos politika keičiama:

- dėl įstatymų, reglamentuojančių apskaitą ir finansinių ataskaitų sudarymą, pasikeitimo;
- dėl verslo apskaitos standartų reikalavimų;
- siekiant teisingiau atskleisti įmonės finansinę būklę, veiklos rezultatus ir pinigų srautus.

Šiais metais finansinę apskaitą reglamentuojantys teisės aktai nesikeitė. Tačiau apskaitos politiką gali tekti koreguoti dėl to, kad įmonė pradėjo vykdyti operacijas, su kuriomis iki tol

> Dar viena 2026 m. aktualija: darbdavio darbuotojo naudai sumokėtų papildomo savanoriško sveikatos draudimo įmokų neapmokestinimas ribojamas iki 350 Eur sumos per mokestinį laikotarpį ir kartu darbuotojui apskaičiuotų su darbo santykiais susijusių pajamų riba negali viršyti 25 proc. Metų pabaigoje reikia tikrinti sukauptą metinę sumą, o ne vien atskiros mėnesio įmokos dydį.

nebuvo susidūrusi. Pavyzdžiui, pirmą kartą ketina sudaryti atidėjinius, nuvertinti ilgalaikį turtą. Pažymėtina, kad 7-asis VAS reikalauja apskaitos politikos pakeitimą apskaitoje parodyti *retrospektyviniu* būdu. Kai įmonės ataskaitiniai metai sutampa su kalendoriniais metais, metų pabaiga – laikas, kai įvertinama, ar įmonėje taikomi apskaitos principai, apskaitos metodai ir taisyklės yra aktualūs įmonei ir ar tinkami, kad finansinėse ataskaitose teikiama finansinė informacija būtų:

1) tinkama finansinių ataskaitų informacijos vartotojų sprendimams priimti;

2) patikima, nes:

- teisingai rodo finansinę būklę, veiklos rezultatus ir pinigų srautus, jeigu įmonė rengia pinigų srautų ataskaitą;
- atskleidžia ūkinių operacijų ekonominę prasmę;
- nešališka;

3) visais reikšmingais atžvilgiais išsami;

4) suprantama;

5) palyginama;

6) pagrįsta finansinės apskaitos registrų duomenimis.

TAIP PAT ĮMONEI VERTĖTŲ PERŽIŪRĖTI IR SAVO MOKESČIŲ POLITIKĄ KITIEMS METAMS

Svarbus darbas, kuris laukia buhalterių metų pabaigoje, yra *inventorizacija* – turto ir įsipareigojimų patikrinimas ir jų faktinių likučių palyginimas su apskaitos registrų duomenimis. Nors inventorizacija atliekama vadovo nustatytu periodiškumu ir atvejais, tačiau metinių finansinių ataskaitų rezultatai bus patikimi tik tuomet, kai duomenys yra patikrinti, t. y. faktiniai įmonės duomenys turi sutapti su apskaitoje užregistruotais duomenimis. Atkreiptinas dėmesys, kad Finansinės apskaitos įstatymas įpareigoja įmonės vadovą patvirtinti vidaus kontrolės priemones ir jas įgyvendinti. Apskaitos, audito, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos paskelbtose vidaus kontrolės rekomendacijose inventorizacija įvardijama kaip viena iš būtinųjų vidaus kontrolės priemonių. Jau antri metai, kai inventorizacijos atlikimo tvarkos teisės aktai nereglamentuoja. Tad nustatyti pačias procedūras įpareigotas įmonės vadovas.

Kitas svarbus darbas – ***darbo sutarčių peržiūra***. Nors tai teisininko pareiga, tačiau buhalteris taip pat turi įvertinti, ar dėl mokesčių pasikeitimų nuo ateinančių metų (pavyzdžiui, NPD, dienpinigių dydžiai) nesikeis su darbo santykiais susijusių pajamų apmokestinimas.

Darbuotojų skatinimo mokestinės pasekmės. Nemažai įmonių metų pabaigoje skatina darbuotojus. Šiuo atveju vadovams svarbu išaiškinti, kokios mokestinės pasekmės gali atsirasti priklausomai nuo skatinimo formos: pinigais ar nepinigine forma.

Norint nepamiršti svarbiausių ir aktualiausių metų pabaigos darbų bei tinkamai pasiruošti ateinantiems metams, buhalteriams svarbu ir kelti kvalifikaciją, ypač metų pabaigoje. ***Apsilankymas aktualiame seminare*** – taip pat svarbus metų pabaigos darbas.

Parengta ***UAB „Pačiolis“ metodiniame centre***